Виступ голови Незалежної міжнародної комісії з розслідування щодо України, пана Еріка Мьосе, на засіданні Третього комітету Генеральної Асамблеї

27 жовтня 2025 року

НЬЮ-ЙОРК

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Незалежна міжнародна комісія з розслідування щодо України представляє Третьому комітету Генеральної Асамблеї висновки, зроблені у межах свого четвертого мандату. Через кризу ліквідності в Організації Об'єднаних Націй я змушений виступати дистанційно, однак мій колега, пан Пабло де Грейф, присутній особисто та відповість на ваші запитання. Ситуація з бюджетом продовжує суттєво впливати на кадрове забезпечення секретаріату Комісії.

Три з половиною роки збройного конфлікту завдали нищівних втрат цивільному населенню України. Атаки зі застосуванням зброї великої дальності становлять серйозну загрозу для цивільного населення в різних частинах країни. Особливо складною залишається ситуація в районах, прилеглих до лінії фронту. За останніми даними УВКПЛ, 69% загиблих та поранених серед цивільного населення припадає саме на прифронтові території. Атаки безпілотників малої дальності становили 29% від загальної кількості жертв серед цивільного населення в країні.

У межах поточного мандату Комісія зосередила увагу на двох ключових напрямках. Перший — це удари безпілотників малої дальності, здійснені російськими збройними силами по цивільних об'єктах у населених пунктах на правому березі Дніпра. Ці удари призвели до загибелі та поранення цивільних осіб, руйнування житлових будинків та іншої цивільної інфраструктури, залякували та змусили тисячі людей покинути свої будинки. Комісія дійшла висновку, що ці систематичні атаки безпілотників є злочинами проти людяності у вигляді вбивств та примусового переміщення, а також іншими злочинами та порушеннями прав людини.

Другий напрям нашої роботи стосується випадків депортації або насильницького переміщення цивільного населення з окупованих районів Запорізької області, вчинених російською владою, що кваліфікується як воєнні злочини.

Зібрані докази в обох напрямках вказують на те, що російська влада здійснювала примусове виселення українських цивільних осіб у межах систематичних та скоординованих дій.

Висловлюємо вдячність уряду України за співпрацю, а також щиру подяку постраждалим, свідкам та іншим співрозмовникам, які сприяли нашій роботі.

Комісія намагалася перевірити твердження, оприлюднені російською владою, однак не змогла завершити розслідування через відсутність доступу до цих територій, ризики для безпеки свідків й відсутність відповідей на офіційні запити, надіслані російській владі.

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Російські збройні сили завдавали ударів безпілотниками по широкому спектру цивільних цілей вздовж 300-кілометрової лінії на правому березі Дніпра в Дніпропетровській, Херсонській та Миколаївській областях. Ці обстріли призвели до загибелі та поранення мирних жителів, масштабних руйнувань, збоїв у функціонуванні основних служб та поширювали страх серед населення. В результаті багато населених пунктів стали непридатними для проживання. Один із мешканців Херсона зазначив: *“У місті більше немає безпечної зони”.*

Виконавці атак неодноразово завдавали повторних ударів по тих самих цивільних цілях, що призводило до пожеж. Ці напади були спрямовані проти працівників аварійно-рятувальних служб, включно з медичним персоналом та пожежниками, всупереч їхньому особливому захисту, гарантованому міжнародним гуманітарним правом, що унеможливлювало виконання своїх обов'язків.

Військові підрозділи російських збройних сил, дислоковані на значній географічній території, діяли під єдиним командуванням та неодноразово здійснювали такі обстріли з використанням однакових методів.

Комісія дійшла висновку, що ці атаки безпілотників були широкомасштабними та систематичними й здійснювалися в рамках скоординованої політики, спрямованої на примусове виселення цивільних осіб з районів, які перебували під обстрілами. Вказані напади є злочинами проти людяності, а також воєнними злочинами, спрямованими на мирних мешканців та об'єкти цивільної інфраструктури. Ці атаки тероризували цивільне населення та порушували права людини.

Щодо другого напрямку нашої доповіді, Комісія встановила, що російська влада координувала дії з депортації та переміщення повнолітніх цивільних осіб з окупованих Росією районів Запорізької області. Постраждалих часто утримували під вартою без попереднього повідомлення про майбутню депортацію або переміщення.

У 2022–2023 роках російська влада переміщувала мирних жителів як покарання за нібито діяльність проти Росії. Постраждалих доставили до контрольно-пропускних пунктів, де вони були змушені пішки перетинати небезпечну оперативну зону довжиною від 10 до 15 км, щоб дістатися до підконтрольних українському уряду територій.

У 2024–2025 роках російська влада депортувала українських цивільних осіб із Запорізької області до Грузії, посилаючись на законодавство Російської Федерації щодо правового статусу окремих категорій іноземних громадян. Виконавці депортацій

доставляли постраждалих на російсько-грузинський кордон і змушували їх перетинати його.

У всіх випадках постраждалі зазнали глибокої психологічної травми через втрату всього, що мали. Вони були змушені залишити свої сім'ї, домівки, роботу, домашнє господарство та майно, щоб почати життя заново — часто в чужій країні.

Шановний пане Голова,

Ваші Високоповажності,

Висновки нашої доповіді звертають увагу на масштаби страждань, завданих цими злочинами цивільному населенню. Комісія також наголошує, що такі методи та засоби ведення війни є незаконними та неприйнятними.

Комісія підкреслює важливість як судових, так і позасудових форм відповідальності. Виявлення та притягнення винних до відповідальності є ключовим елементом у боротьбі з безкарністю. Водночас позасудові механізми — реабілітація, підтримка психічного здоров’я, психосоціальна допомога та реституція — можуть відігравати вирішальну роль у відновленні постраждалих і їхній реінтеграції в суспільство, коли такі заходи стануть можливими.

Дякуємо за увагу.